

Fiskālās disciplīnas
padome

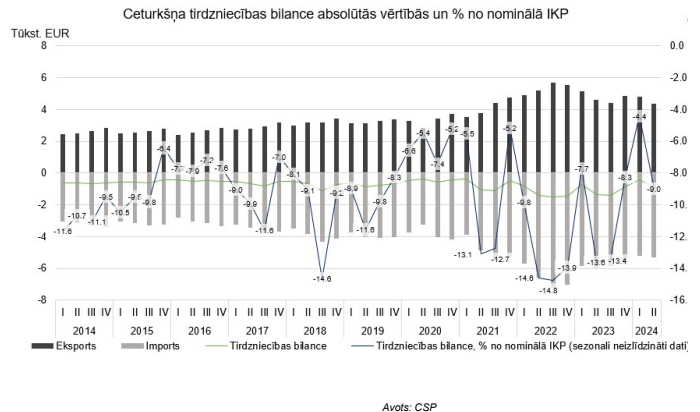
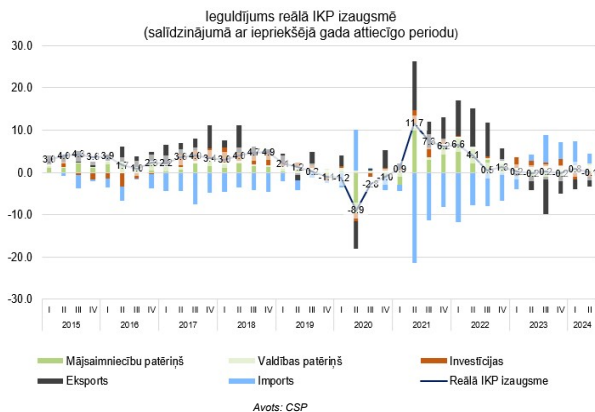
2024. gada II ceturkšņa makroekonomisko rādītāju monitorings

Saskaņā ar Centrālās Statistikas Pārvaldes (CSP) publicētajiem datiem, 2024. gada II ceturksnī iekšzemes kopprodukta (IKP) salīdzināmajās cenās - samazinājās par 0,1% (sezonāli un kalendāri korigēti dati). Salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni, samazinājums bijis par 0,9%. IKP pieaugums faktiskajās cenās II ceturksnī bija 3,4%, salīdzinot ar iepriekšējā gada II ceturksni, bet salīdzinot ar šī gada I ceturksni - pieaugums bija 0,6%. No IKP izlietojuma perspektīvas, lielākie devumi IKP pieaugumā bija valdības patēriņam (1,6%) un mājsaimniecību patēriņam (+0,4). Negatīvi devumi IKP bijuši eksportam (-2,4%) un investīcijām (-1%). No ražošanas perspektīvas lielākie pozitīvie devumi IKP bija izglītībai (+6,7%), veselības aprūpei (6,5%), IKT (+5,6%) un valsts pārvaldei (+5,1%), bet lielākie negatīvie devumi - finanšu un apdrošināšanas nozarei (-8,2%), kā arī transporta un uzglabāšanas nozarei (-7,8%). Astoņus ceturkšņus pēc kārtas vērojama lejupslīde apstrādes rūpniecībā, šī gada II ceturksnī tā bija 2,3% apmērā.

Makroekonomiskie rādītāji (sezonāli izlīdzināti)	2023 faktiskie dati				2023	2024 faktiskie dati				2024	Prognoze (10.06.)					2024 Izpilde /prognoze*
	I	II	III	IV		I	II	III	IV		2024	2025	2026	2027	2028	
Reālā IKP izaugsme	0,2%	-0,2%	0,2%	-0,2%	-0,3%	0,8%	-0,1%	-	-	-	1,4%	2,9%	2,8%	2,6%	2,3%	-1,0 pp
Nominālā IKP izaugsme	10,8%	6,1%	2,8%	3,1%	5,1%	2,8%	3,4%	-	-	-	3,8%	5,9%	5,5%	5,4%	5,1%	-0,7 pp
Inflācija (patēriņa cenas)	19,6%	11,8%	5,0%	1,2%	8,9%	0,8%	0,8%	-	-	-	2,4%	2,9%	2,7%	2,7%	2,7%	-1,6 pp
IKP deflators	10,9%	6,3%	2,5%	3,2%	5,4%	2,2%	3,4%	-	-	-	1,2%	2,2%	2,5%	2,5%	2,5%	+1,6 pp

Avots: CSP, FDP, FM

*2024. gada FM prognoze salīdzinot ar I-II ceturkšņu vidējo aritmētisko: ↑ augstāk par prognozēto %punktos; ↓ zemāk par prognozēto %punktos; † prognoze izpildās.

Ekonomikas izaugsmes prognozes, ņemot vērā pirmā pusgada rezultātus, pasliktinātas. Ekonomikas izaugsmes prognozes 2024. gadam ir robežās no 0,8 (SEB banka²) līdz apmēram 2% (Citadele banka³). Apskatot dažādu prognozētāju⁴ aplēses ekonomika šogad varētu pieaugt vidēji par 1,5%. Salīdzinot ar pirmajā ceturksnī publicētajām prognozēm, pašreizējie vērtējumi ir pieticīgāki, ņemot vērā, ka Swedbankas un SEB bankas prognozētāji būtiski samazinājuši šī gada prognozes.

Inflācija II ceturksnī saglabājās tādā pašā līmenī kā I ceturksnī (0,8%). Stabilizējošu efektu inflācijas struktūrā radīja mājojka uzturēšanas patēriņa cenu samazināšanās, taču pakalpojumu cenas ievērojami pieauga, ko lielā mērā ietekmēja darba samaksas kāpums. Kopš 2023. gada septembra - inflācija Latvijā ir zemāka nekā vidēji Eiropas Savienībā un eirozonā. Eirozonā inflācija II ceturksnī bija 2,5%, kas pārsniedza Latvijas rādītāju par 1,7 procentpunktiem. Pakalpojumu cenas Latvijā II ceturksnī pieauga par 5%, kamēr preču cenas samazinājās par 0,7%. Eirozonā vērojama līdzīga situācija, kur pakalpojumu cenas aug straujāk nekā preču cenas. Latvija atrodas izņēmuma situācijā ar vienu no zemākajiem inflācijas līmeņiem ES, taču valstij neizdodas izvairīties no eirozonas kopīgās problēmas – strauja pakalpojumu cenu pieauguma, kas atspoguļo darba samaksas kāpuma tendences.

Eksportā joprojām lejupslīde, tomēr tā vairs nav tik strauja kā iepriekš. Šī gada II ceturksnī Latvijas preču eksports saruka par 5,3%, salīdzinot ar 2023. gada II ceturksni. Eksports uz ES valstīm samazinājās par 1,2%, uz NVS valstīm par 1,8%, bet uz citām valstīm par 2,3%. Lejupslīde Latvijas eksportā saglabājas piecus ceturkšņus pēc kārtas, tomēr kopš 2023. gada pēdējā ceturkšņa lejupslīde kļūst lēnāka. Preču eksports uz galvenajām tirdzniecības partnervalstīm ir uzlabojies uz Igauniju (+2,3%) un strauji pieaudzis uz Apvienoto Karalisti (+17,7%). Lejupslīde novērota preču eksportā uz Lietuvu (-3,2%), Vāciju (-2,8%) un Zviedriju (-10,2%), tomēr tā kļuvusi lēnāka. Otrajā ceturksnī lejupslīde pastiprinājās tirdzniecībā ar Dāniju (-5,7%) un Krieviju (-19,3%). Latvijas Bankas dati, par pakalpojumu eksportu pa mēnešiem, liecina, ka pakalpojumu eksports samazinās kopš 2023. gada septembra. Arī dati par jūniju liecina par sarukumu pakalpojumu eksportā 1,6% apmērā, tomēr redzams, ka arī te situācija sāk izlīdzināties un lejupslīde vairs nav tik strauja. Jūnijā bijis neliels pieaugums transporta pakalpojumu eksportā (+1,9%), bet samazinājumi bijuši ceļojumu pakalpojumos (-0,3%) un citos neklasificētos pakalpojumos (-3,3%).

Transporta nozare viena no vājākajām šajā ceturksnī. Ar jūras transportu pārvadāto kravu apgrozījums Latvijas ostās samazinājies par 11,5% pret iepriekšējā gada II ceturksni, lielākais samazinājums (-11%) bijis Ventspils ostā. Ar sauszemes transportu pārvadāto kravu apjoms pieaudzis par 4%, t.sk. ar dzelzceļa transportu pārvadātās kravas II ceturksnī sarukušas par 2,7%, bet ar autotransportu pārvadāto kravu apjoms pieaudzis par 6,6%.

Rūpniecības produkcijas apjoma samazinājums II ceturksnī bija 4,6% pret 2023. gada II ceturksni, bet 2024. gada jūnijā pret 2023. gada jūniju samazinājums bija 5,5%. Rūpniecības produkcijas apjoma pieaugumā lielākais pozitīvais devums II ceturksnī bija ieguves rūpniecībai un karjeru izstrādei (+10,8%), tomēr tas nespēja kompensēt lejupslīdi elektroenerģijas un gāzes apgādes nozarē 9,8% un apstrādes rūpniecībā 4,2%.

¹ Makroekonomikas prognozes Vidēja termiņa budžeta ietvarā 2024.-2028. gadam | Fiskālās disciplīnas padome (fdp.gov.lv)

² Analītika | SEB

³ Finance Latvia

⁴ SWEDBANK, SEB, IMF, EK, OECD, Citadele Banka

Apstrādes rūpniecības izlaide 2024. gada II ceturksnī samazinājusies par 2,6%, tomēr nav vērojama situācijas pasliktināšanās un lejupslīde kļūst lēnāka. Apskatot tautsaimniecībā lielākās apstrādes rūpniecības nozares, redzams, ka produkcijas apjoms turpināja samazināties koksnes un koka izstrādājumu ražošanā (-3,7%), gatavo metālizstrādājumu ražošanā (-12,2%) un cita veida ražošanā (-19,6%). Būvmateriālu ražošanā bija samazinājums par 1,9%, tas ir mazākais kopš 2023. gada I ceturkšņa. Tikai neliels pieaugums bija pārtikas rūpniecībā (+1,9%). Apstrādes rūpniecības struktūra nav viendabīga, tajā no 20 novērotajām apakšnozarēm - 13 bijusi lejupslīde, bet septiņās bijis pieaugums. Šogad II ceturksnī 26,4% pieaugums bijis iekārtu un ierīču remonta apakšnozarei, 23,6% pieaugums metālu ražošanai un 19,7% pieaugums ķīmisko vielu un produktu ražošanai. Savukārt lielākais produkcijas apjoma samazinājums novērots citur neklasificētu iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošanā (-25,8%), cita veida ražošanā (-19,6%) un ādas un ādas izstrādājumu ražošanā (-15,5%).

Būvniecības nozare II ceturksnī turpinājās lejupslīde, kas aizsākās šī gada I ceturksnī. Būvniecības produkcijas apjoms II ceturksnī samazinājies par 1,5%. Lielākais samazinājums bijis ēku būvniecībā (-15,8%) un specializētajos būvdarbos (-1,5%), bet inženierbūvniecībā bijis pieaugums par 18,6%. Būvniecības izmaksas kopumā II ceturksnī, salīdzinot ar 2023. gada II ceturksni, pieauga par 2,3%. Izmaksu apakšdaļās lielākais pieaugums bijis strādnieku darba samaksai (+6,3%) un mašīnu un mehānismu nomai (+3,2%), kamēr būvmateriālu cenas nebija mainījušās.

Mazumtirdzniecības apgrozījums, pēc minimāliem pieaugumiem divos iepriekšējos ceturkšņos, šī gada II ceturksnī samazinājās par 0,5%. Šādu iznākumu noteica apgrozījuma samazinājums pārtikas mazumtirdzniecībā par 2,8%, kuru nespēja kompensēt nelielais pieaugums nepārtikas preču mazumtirdzniecībā (+0,5%) un pieaugums degvielas mazumtirdzniecības apgrozījumā (+1,6%).

Kreditēšana mājaisaimniecību un hipotekāro kredītu segmentā atdzīvojusies pēc pirmajiem ECB signāliem par procentu likmju samazināšanu. Kā liecina Latvijas Bankas dati, II ceturksnī jaunie mājaisaimniecībām izsniegtie kredīti mājokļu iegādei pieauguši par 11%, salīdzinot ar pērnā gada II ceturksni. Pieaugums fiksēts pirmo reizi pēc vairāku ceturkšņu ilgušā hipotekāro kredītu samazinājuma. Šajā pašā periodā par 14% pieauguši mājaisaimniecībām izsniegtie patēriņa kredīti un par 44% pārejie kredīti mājaisaimniecībām. Tomēr uzņēmumiem (nefinanšu sabiedrībām) jaunie kredīti izsniegti par 1% mazāk nekā pērn II ceturksnī.

Faktiskā bezdarba līmenis, saskaņā ar CSP datiem, II ceturksnī bijis 6,9%, tas samazinājies par 0,3 pp, salīdzinot ar I ceturksni. Tomēr ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaits joprojām ir būtisks (30,9%). Jauniešu bezdarba līmenis pieauga līdz 16,9%, norādot uz problēmām jauniešu nodarbinātībā un izglītības atbilstībā darba tirgus prasībām. Nodarbinātības līmenis Latvijā bija 64,3%, kas ir zemāks par citām Baltijas valstīm, piemēram, Igaunijā (69,7%) un Lietuvā (66,3%) un liecina par strukturālām darba tirgus problēmām. Vienlaikus jāatzīmē, ka par spīti stagnācijai un arī lejupslīdei daudzās tautsaimniecības nozarēs, bezdarba līmenis ir zems un spiediens uz darba samaksas kāpināšanu turpinās.

Darba samaksas pieaugums nedaudz palēninājās, salīdzinājumā ar iepriekšējiem ceturkšņiem, un vairs nav mērāms divciparu skaitļos, tomēr arī II ceturksnī tas bija diezgan straujš, sasniedzot 9%. Sabiedriskajā sektorā darba samaksa pieauga par 12,4%, savukārt privātajā sektorā pieaugums bija ievērojami lēnāks – 8,3%. Kopumā vidējā bruto darba samaksa valstī bija 1671 eiro, sabiedriskajā sektorā tā sasniedza 1743 eiro, bet privātajā – par 99 eiro mazāk jeb 1644 eiro, kas norāda uz būtisku atšķirību starp sabiedriskā un privātā sektora darba samaksu. Uz darba samaksas un produktivitātes pieauguma nesabalansētību vairākkārt norādīts LU domnīcas PEAK produktivitātes ziņojumos⁵. Arī SVF⁶ veicis padziļinātu pētījumu, secinot, ka Latvijas iedzīvotāju ienākumu konverģence atpaliek no citām Baltijas valstīm, bet darba produktivitāte, it īpaši ražošanas nozarē, ir salīdzinoši zema, ko veicina vāja investīciju plūsma un liels zemu produktīvu un inovatīvu nepietiekami attīstītu uzņēmumu īpatsvars tautsaimniecībā.

⁵ Latvijas Produktivitātes ziņojums (lu.lv)

⁶ Republic of Latvia: Selected Issues (imf.org)